

Rijksmonument Peil(schaal)huisje

Waaldijk 2, Herwijnen, West Betuwe

Monumentnummer: 523.128

Monumentbeschrijving

Redengevende omschrijving

Kadastraal perceel
HWN02 T 1105

Datum van aanwijzing
10 mei 2002

Datering
1874 / 1926

Object
Peilhuisje, meetinstrument, buitenschalen

Graaf Reinald Alliantie

Inleiding

Tegen de dijk, buitendijks aan de rivierzijde van de Waaldijk, gelegen voormalig PEILHUISJE. Het werd in 1874 gebouwd en diende voor het meten van de waterhoogten en het waarnemen van ijs. In 1989 is het buiten gebruik geraakt toen de waterstanden per computer werden geregistreerd. Binnen staat het oude MEETINSTRUMENT uit 1926, dat nog geheel intact is. Een dergelijk peilhuisje heeft gestaan in Bruinisse.

Het peilhuisje is gelegen op een basaltstenen talud en wordt omgeven door een (deels vernieuwd) houten hek. Ter linkerzijde bevinden zich nog drie zogenaamde BUITENSCHALEN.

Omschrijving

Het peilhuisje is gebouwd op een rechthoekig grondplan, waarvan de lange zijde evenwijdig loopt aan de Waaldijk. Het telt één bouwlaag onder een met zink gedekt zadeldak met roefconstructie. De gevels zijn gepleisterd en wit geschilderd.

De VOORGEVEL is symmetrisch ingedeeld. Centraal op de begane grond bevindt zich een rondboogvormige, houten, dubbele deur. Het gevelvlak wordt geflankeerd door hoeklisenen die aan de bovenzijde overgaan in het boogfries onder de dakrand en aan de onderzijde in de plint. Het zo ontstane verdiepte vlak wordt horizontaal geleed door twee uitspringende lijsten die aansluiten op de eveneens uitspringende deuroplijsting. Het gevelvlak wordt beëindigd met een profielijst. De ACHTERGEVEL is identiek met dien verstande dat in plaats van een deur een rondboogvormig venster is aangebracht dat bestaat uit een 4-ruits draairaam met een halfcirkelvormig bovenlicht en wordt afgesloten met een Louvre-luik.

De KOPGEVELS zijn eveneens identiek. De gevelbehandeling is overeenkomstig de voor- en achtergevel, maar door de puntgevel gaan de hoeklisenen aan de bovenzijde over in een klimmend boogfries. Voorts is in zowel de linker- als de rechterzijgevel een 4-ruits draairaam met een halfcirkelvormig bovenlicht en een Louvre-luik aangebracht, overeenkomstig de achtergevel.

aan de linkerzijde van het peilhuisje staan 3 geëmailleerde PEILSCHALEN in een stalen profiel. De laagste schaal staat in het water voor het dijktaled, de middelste staat onderaan in het talud en de hoogste staat bovenin het talud.

Rijksmonument Peil(schaal)huisje

Waaldijk 2, Herwijnen, West Betuwe

Monumentnummer: 523.128

In het INTERIEUR bevindt zich een grote opgemetselde put, waarop het MEETINSTRUMENT staat. Via een buis onderin de put staat deze in verbinding met de rivierarm, waardoor rechtstreeks de waterstand in het midden van de rivier kan worden gemeten. Het instrument bestaat uit een mechanisch gedeelte dat reageert op de hoogte van de waterstanden en een registratiesysteem dat de hoogte van de waterstanden op een papierrol vastlegt.

Waardering

Aan de Waaldijk gelegen PEILHUISJE, gebouwd in 1874, met een MEETINSTRUMENT uit 1926, en drie BUITENSCHALEN.

- Van architectuurhistorische waarde vanwege de zeldzaamheid van het bouwtype, de bouwstijl en vanwege de gaafheid van de hoofdvorm en detaillering. Het peilhuisje is geheel intact met een nog haarzuiver werkend meetinstrument, inclusief de bijbehorende buitenschalen.
- Van stedenbouwkundige waarde als markant onderdeel van de dijkbebouwing.
- Van cultuurhistorische waarde als betekenisvol element in de historische ontwikkeling van de streek, met name op het gebied van de beheersing van het water.

Rijksmonument Peil(schaal)huisje

Waadijk 2, Herwijnen, West Betuwe

Monumentnummer: 523.128

Definitief Ontwerp t.b.v. Projectplan Waterwet

Ingreep

Aan weerszijde van het peilschaalhuisje wordt een buitenwaartse versterking toegepast. Ter hoogte van het peilschaalhuisje zelf is een langsconstructie voorzien. Peilschaalhuisje kan hierdoor op zijn plek blijven staan. De dijk gaat hier omhoog dus de teen van het talud komt verder richting het peilschaalhuisje te liggen. Het is onduidelijk of het talud het hekwerk raakt en of er ruimte over blijft voor de inrichting van een trap. In de verdere uitwerking dient hier aandacht aan te worden besteed.

